

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum liberum arbitrium sit solum in habentibus
intellectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

SECUNDVM sic patet, ratio eligendi aliquid est ex eo quod producit ad finem, propter hoc enim est eorum quae sunt ad finem, per illud autem quod est alicui impossibile, non perducitur ipse ad finem, siue si ei impossibile simpliciter, sicut homo non potest transire suum volando sicut avis, & ideo nullus eligit volare, ut trahat suum, siue si impossibile non simpliciter, sed pro tempore quo eligit. Sic nullus eligit nauem ad transeundum pro tempore quo simpliciter credit se non posse habere nauem, ideo, &c.

TERTIVM apparet ex praedictis, quia electio solum est eorum quae sunt in potestate eligentis. Sed nihil est in potestate nostra nisi actus nostri eliciti, vel imperari a libe. arb. vel aliae res ut cadunt sub nostris actibus, potestas enim ad nihil attingit nisi per actum, ideo, &c.

AD argu. in oppositum patet solutio, quia finis in quantum huiusmodi non praecipitur alii fini, sed quilibet acceptatur absolute. Si autem praecipitur vnus alteri iam non sumuntur sub ratione finis, sed sub ordine ad ulteriorem finem ut dictum est de sanitate corporis, & infirmitate, & sic possunt cadere sub electione.

QVÆSTIO SECVNDÆ. Vtrum liberum arbitrium sit solum in habentibus intellectum.

Tho. 1. q. 83. ar. 1.

Secundo queritur vtrum liberum arbitrium sit solum in habentibus intellectum. Et videtur quod non, quia quae agunt voluntarie, agunt liberè (ut videtur) sed bruta agunt voluntarie ut habetur. 3. Ethic. ergo, &c.

Item in illis est libe. arb. quorum est acceptare vnum altero refutato, sed bruta quaedam acceptant & alia refutant, ergo, &c.

IN contrarium est quia libe. arb. est quo rectè videtur & peccatur, sed peccare & rectè viuere non conueniunt nisi habentibus intellectum, ergo, &c.

RESPONSIO. Dicendum est quod solum in habentibus intellectum est libe. arb. scilicet in Deo hominibus & angelis. Cuius ratio est quia solum in illis est liberum arb. in quibus est iudicium de propria operatione vtrum sit bona an mala, expediens ad finem, an impediens a fine, sed tale iudicium solum est in habentibus intellectum, ergo, &c. Maior patet quia sicut ostensum est in precedente quaest. electio quae est actus liberi arbitrii solum est de actibus nostris ut ordinatur in finem propter quod cum electio voluntatis sequatur iudicium rationis, oportet quod illa quae habent electionem, habeant etiam de suis operationibus iudicium quale dictum est. An operatio sit bona, & expediens ad consecutionem finis, vel mala & impeditiva finis quod esse non potest, nisi in illis quae cognoscunt finem sub ratione finis, & habitudinem finis ad ea quae sunt ad finem. Et talia sunt solum quae ratione & intellectu participant, ideo, &c. Item patet per distinctionem libe. arb. in litera positam quod liberum arbitrium est facultas voluntatis, & rationis.

AD primum argumentum dicendum quod Philosoph. accipit largè voluntatem pro omni eo quod fit sponte & non per coactionem ab habente cognitionem, non autem proprie prout dicitur motum voluntatis sequentis deliberationem qui proprie est actus libe. arb.

Ad secundum dicendum quod acceptare vnum altero refutato ex collatione eorum ad finem pertinet ad libe. arb. quo modo bruta nihil acceptant vel refutant, sed solum ex simplici apprehensione conuenientis acceptant ipsum. Et ex simplici apprehensione conuenientis ipsum refutant.

QVÆSTIO TERTIA. Vtrum liberum arbitrium inueniatur equaliter in omnibus in quibus est.

Postmodum queritur vtrum liberum arbitrium inueniatur equaliter in omnibus in quibus est. Et videtur quod sic, quia libertas est immunitas a coactione. Sed haec immunitas videtur esse equaliter in omnibus habentibus libe. arb. In nullo enim potest cogi, ergo, &c.

Item Bern. de libe. arb. dicit quod libertas arbitrii consistit pariter ratione videntibus competiti, nec magis est in bonis quam in malis, & sic idem quod prius.

IN contrarium est quia libe. arb. est facultas voluntatis & rationis. Sed haec facultas maior & potior est in Deo quam in angelis, & in angelis quam in nobis, ergo, &c.

RESPONSIO. Omne liberum dicitur liberum ab aliquo, & ad aliquid. Et secundum hoc libertas arb. dupliciter potest considerari vel per comparisonem ad aliud a quo dicitur liberum vel per comparisonem ad illud in quo est, vel ad quod est lib. Illud autem a quo dicitur voluntas libera est coactio quae est duplex vna simplex & absoluta quae vocatur compulsio vel impedimentum. Alia secundum quid quae potest dici impulsio. Illud autem in quo vel ad quod aliquid dicitur lib. est actus eius, qui est duplex, ut dictum fuit supra immediate, scilicet elicitus & imperatus.

Hoc supposito dicendum quod liberum arbitrium non est equaliter in omnibus, sed est perfectius in Deo, & liberius quam in angelo, & in angelo quam in homine. Et in vno homine liberius est in nullo tempore quam in alio. Quod sic patet, illud quod a vno in actu suo potest impediri, vel difficultatem pati est liberius, quam illud quod potest impediri, vel difficultatem pati. Sed voluntas diuina in nullo actu suo potest impediri, vel difficultatem pati, siue actus sit elicitus siue imperatus. Subest enim ei quum voluerit posse (sicut dicitur Sapient. 11.) Angelus autem & homo possunt virtute diuina a quolibet actu suo impediri, scilicet ne aliquid velint aut faciant. Et in actibus suis imperatis, ut contrarium eius, quod volunt fiat respectu quorum etiam angelus potest impediri, aut forte cogere angelum, & homo hominem, ergo, &c.

Per idem patet quod angelus libertior est homine, quia angelus non potest impediri a causa creata a suo velle, nec difficultatem pati, licet impediri possit ab executione voluntatis homo autem a velle impediri potest, & difficultatem patitur ex tractu appetitus sensitui, ut patet in continentibus, & plus vno tempore, quam alio, sicut liberius eligitur & cum minori difficultate abstinere a veneratoris homo factus temperatus quam prius dum esset solum continens, ideo, &c.

AD primum argumentum dicendum quod immunitas a coactione simpliciter, vel secundum quid non est equaliter in omnibus, ut apparet ex dictis: quae da enim quoad omnem actum impediri possunt, & compelli ad actum oppositum imperatum, ut omnis creatura: Deus autem nullo modo, quaedam etiam in actu elicito patiuntur difficultatem, ut homo, angelus autem non.

Ad secundum dicendum quod beatus Bern. loquitur de libero arbitrio, ut est solum in hominibus, & per comparisonem ad coactionem simpliciter. Et hoc modo libertas est equaliter in bonis & malis, ut ipse dicit. In bonis tamen est liberius quoad impulsione: Neque enim sic retrahuntur a bono eliciendo ut mali.

QVÆSTIO QVARTA. Vtrum liberum arbitrium possit cogi.

Tho. 1. 2. q. 86. ar. 4. Dur. sup. d. 24. q. 3. m. 14.

Et inf. m. 3. d. 29. q. 1.

Deinde queritur, vtrum liberum arbitrium possit cogi. Et videtur quod sic. Quia plus potest Deus super creaturam spiritualem quam homo super creaturam corporalem, sed homo potest cogere simpliciter creaturam corporalem, quoad actus corporales, sicut fit proiciendo lapidem sursum, ergo deus multo fortius potest cogere liberum arbitrium, & quamcumque spiritualem creaturam quoad actus spirituales.

Item illud quod potest totaliter impediri, potest et videtur quoad aliquem actum cogi, sed vltus liberi arbitrii potest totaliter impediri, sicut fit in somno, & infirmitatibus quibusdam, ergo similiter potest cogi.

IN contrarium est, quia omne coactum est violentum, sed nullum voluntarium potest esse violentum, quum distinguantur ex opposito, ergo, &c.

RESPONSIO. Hic est opus duplici distinctione, vna circa coactionem & modum coactionis. Alia circa actus voluntatis seu libe. arb. Quantum ad primam sciendum est quod coactio & violentia differunt, quia coactio solum est in rebus animatis proprie loquendo de coactione. Violentia autem est vniuersaliter tam in rebus inanimatis quam animatis, vnde lapis cum proicitur sursum violentatur, sed

d. 14. q. 2.